

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Statsråden

Kontroll- og konstitusjonskomiteen
Stortinget

Deres ref

Vår ref

Dato

24/902

30. april 2024

Om opplysningsplikt vedrørende supplerende dokumenter som omtaler samarbeidet mellom Det Europeiske Wergelandsenteret og Utøya AS

Jeg viser til brev fra Kontroll- og konstitusjonskomiteen datert 23.april 2024, hvor spørsmål fra komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne oversendes. Mine svar på spørsmål fra komitemedlem Lan Marie Nguyen Berg besvares nedenfor.

1. Når ble embetsverket klar over at samarbeidet mellom Wergelandsenteret og Utøya AS var så tett at det ville utløse et behov for å vurdere habilitet i forhold til Utøya AS? Var det før mars 2023, og hvis ikke, på hvilket tidspunkt ble embetsverket klar over denne sammenhengen?

Kunnskapsdepartementet har siden skoleprosjektet ble opprettet i 2018 vært kjent med det tette samarbeidet mellom Wergelandsenteret og Utøya AS, herunder at Utøya AS fakturerte Wergelandsenteret basert på aktiviteten på Utøya. Både embetsverket og jeg har i hele min periode som kunnskapsminister vært klar over at det er et tett samarbeid mellom Wergelandsenteret og Utøya i skoleprosjektet «22. juli og demokratisk medborgerskap», jf. omtale i departementets Prop. 1 S, og som nevnt i mine brev av 27. juni 2023, 1. mars 2024 og 15. april 2024.

Behovet for å vurdere min habilitet i forhold til Utøya AS ble klart for meg og for embetsverket den 16. mai 2023. Dette skjedde etter at jeg ble oppmerksom på Lysø sin habilitetsvurdering knyttet til Utøya AS, ref. mitt brev til komiteen av 27. juni 2023. Jeg ba embetsverket samme dag om bistand til å vurdere min habilitet på grunn av min relasjon til styremedlemmer i Utøya AS. Før jeg ba om en slik vurdering, var ikke embetsverket klar over at jeg, på grunn av nære relasjoner til tre styremedlemmer i Utøya AS, kunne være

inhabil i saker som gjelder Utøya AS. Jeg mottok embetsverkets vurdering den 31. mai 2023 og sluttet meg til tilrådingen om at jeg er inhabil til å behandle saker som omhandler økonomisk støtte til Utøya AS.

Det ble gjort to habilitetsvurderinger i denne perioden. Vurderingen jeg mottok 31. mai dreide seg om min relasjon til styremedlemmer i Utøya AS. Vurderingen jeg mottok 14. juni dreide seg om hvorvidt samarbeidet mellom Wergelandsenteret og Utøya AS er av en slik art at tilskudd til Wergelandsenteret må betraktes som økonomisk støtte til Utøya AS.

Etter at jeg 31. mai 2023 besluttet at jeg er inhabil i saker om økonomisk støtte til Utøya AS, ba jeg om en tilleggsvurdering knyttet til hvilke konsekvenser min inhabilitet i saker som berører Utøya AS hadde for skoleprosjektet «22. juli og demokratisk medborgerskap». Verken embetsverket eller jeg var oppmerksom på at samarbeidet mellom Wergelandsenteret og Utøya AS er av en slik art at tilskudd til Wergelandsenteret må betraktes som økonomisk støtte til Utøya AS, som tidligere redegjort for i brev og i kontrollhøringen. Jeg satte i gang arbeidet med tilleggsvurderingen for å klargjøre dette. Jeg mottok tilleggsvurderingen 14. juni 2023 og jeg konkluderte med at jeg er inhabil i saker om økonomisk støtte til skoleprosjektet «22. juli og demokratisk medborgerskap», se også mitt brev til komiteen av 27. juni 2023 side 4 der jeg skriver:

«Embetsverket gjorde også en tilleggsvurdering knyttet til det konkrete skoleprosjektet, som jeg mottok 14. juni 2023. Jeg konkluderte med at jeg, selv om Utøya AS ikke mottar støtte direkte fra Kunnskapsdepartementet, også er inhabil i saker om økonomisk støtte til skoleprosjektet «22. juli og demokratisk medborgerskap».

Svaret på spørsmålet fra representanten Berg om når *embetsverket* ble klar over at samarbeidet mellom Wergelandsenteret og Utøya AS var så tett at det ville *utløse et behov for å vurdere habiliteten i forhold til Utøya AS*, er derfor fra 16. mai 2023.

2. På hvilket tidspunkt ble embetsverket klar over at hvis man er inhabil overfor Utøya AS, så er man også inhabil overfor skoleprosjektet 22. juli?

Etter at jeg 31. mai 2023 mottok embetsverkets tilråding om at jeg er inhabil til å behandle saker om økonomisk støtte til Utøya AS, som jeg sluttet meg til samme dag, ble det behov for å vurdere konsekvensen av dette for sakene i Kunnskapsdepartementets portefølje. Selv om Kunnskapsdepartementet helt siden skoleprosjektet ble opprettet i 2018 har vært kjent med det tette samarbeidet mellom Wergelandsenteret og Utøya AS, var verken embetsverket eller jeg oppmerksom på at samarbeidet er av en slik art at tilskudd til Wergelandsenteret må betraktes som økonomisk støtte til Utøya AS. Jeg setter i gang arbeidet med tilleggsvurderingen for å klargjøre dette. Jeg mottok tilleggsvurderingen 14. juni 2023 og jeg konkluderte med at jeg er inhabil i saker om økonomisk støtte til skoleprosjektet «22. juli og demokratisk medborgerskap», slik jeg redegjør for i spørsmål 1.

Svaret på spørsmålet fra representanten Berg om når embetsverket ble klar over at hvis man er inhabil overfor Utøya AS, så er man også inhabil overfor skoleprosjektet 22. juli, er at det skjer i arbeidet med tilleggsvurderingen som sendes fra embetsverket til meg den 14. juni 2023. Jeg minner om at habilitetsreglene i forvaltningsloven legger opp til at det er den enkelte som selv vurderer og avgjør spørsmål om egen habilitet. Jeg slutter meg til tilrådingen om at jeg er inhabil overfor skoleprosjektet samme dag som jeg mottok tilleggsvurderingen 14. juni.

3. I statsrådens svarbrev til kontroll- og konstitusjonskomiteen skriver statsråden: «Jeg har foretatt en bred gjennomgang, og har ikke funnet andre dokumenter eller opplysninger som etter min vurdering kan ha relevans for saken». Var det et annet type søk som ble gjennomført som resulterte i at departementet fant dokumentene som ble oversendt etter komiteens behandling av habilitetssakene?

Som jeg har redegjort for tidligere, blant annet i mitt brev til komiteen av 15. april 2024 identifiserte Kunnskapsdepartementet to dokumenter som omfattet 2024-budsjettet. Jeg viser til mitt tidligere svar:

- I forbindelse med Kunnskapsdepartementets behandling av innsynskrav identifiserte departementet to dokumenter for 2024-budsjettet til politisk ledelse, der tildelinger til Wergelandsenteret og Utøya AS var omtalt. Min vurdering er at dokumentene ikke inneholder ny informasjon som er relevant for å belyse saken, men jeg ba kunnskapsministeren oversende opplysninger om disse dokumentene til Stortinget. Jeg viser til kunnskapsministerens brev og mitt brev til komiteen 8. mars 2024.

4. Hvis ikke, hvorfor ble ikke dokumentene oversendt komiteen tidligere?

Fordi brevet til komiteen av 27. juni 2023 og vedleggene ikke omhandlet arbeidet med 2024-budsjettet. Og siden behandling av de aktuelle tilskuddene i 2024-budsjettet fra 20. juni 2023 ble håndtert av settestatsråden, som stod helt fritt i sine vurderinger, var min vurdering at opplysninger om dette ikke var relevante. Jeg har erkjent at komiteen burde ha mottatt mer informasjon om de interne prosessene i departementet tidligere.

5. Finnes det flere relevante dokumenter som ikke er sendt Stortinget?

Jeg har fra det tidspunktet jeg ble klar over at jeg har gjort feil ved håndtering av min habilitet hatt et ønske om å være åpen og ærlig, og å rydde opp på best mulig måte. Jeg mener jeg har gitt Stortinget relevante opplysninger om saken, både ved de svarene jeg har gitt i brev og i kontrollhøringen, samt ved oversendelse av dokumenter. Jeg har ved to anledninger gitt supplerende opplysninger fra organinterne dokumenter som ikke er

oversendt komiteen i sin helhet. Jeg viser også til kunnskapsministeren sitt brev av 8. mars 2024 hvor to slike dokumenter omtales:

- Internt notat i budsjettprosessen for 2024 (12. mai 2023): Samlenotat om intern fordeling av Kunnskapsdepartementets budsjett for 2024. Notatet omfatter samtlige forslag til budsjettendringer på kunnskapsministerens område. Dette notatet ble sendt til politisk ledelse 12. mai 2023, og omtaler også søknader fra tilskuddsmottakere. Søknaden fra EWC er omtalt på følgende måte:

«Wergelandsenteret: 3,5 mill. kroner varig til økt driftstilskudd (2 mill. kr) og økning til prosjektet «22.juli og demokratisk medborgerskap», som de har sammen med Utøya (1,5 mill. kroner).»

Det er også omtalt at «22. juli-senteret søker om økte ressurser for å styrke samarbeidet med Rafto-stiftelsen, Utøya AS, Støttegruppen etter 22. juli, EWC og andre regionale institusjoner.»

-Internt notat i budsjettprosessen for 2024 (14. mai 2023): Utkast til disponeringsplaner for budsjettkapitlene 226.21 og 231.21 i 2024: Dette notatet ble sendt til politisk ledelse 14. mai. I et vedlegg til notatet, er EWC oppført som tilskuddsmottaker, og det berørte prosjektet er inkludert i en matrise slik:

«22. juli senteret, Utøya AS og Wergelandssenterets arbeid med opplæring om 22. juli».

6. Ettersom departementets avslag på å gi innsyn i Sindre Lysøs habilitetsvurdering opprettholdes, ber komiteen om en detaljert forklaring på hvorfor offentlighetsloven og «Regjeringens forhold til Stortinget punkt 7.4», praktiseres ulikt når det gjelder statsråd Tonje Brennås habilitetsvurderinger i forhold til statssekretær Sindre Lysøs habilitetsvurderinger.

Jeg har vært opptatt av å vise åpenhet fra dag èn. Det er mine habilitetsfeil som er kjernen i saken, derfor valgte jeg å offentliggjøre habilitetsvurderingene av meg. Som vist til tidligere er det ikke konstitusjonell praksis verken å dele eller gi innsyn i organinterne dokumenter.

Det er langvarig konstitusjonell praksis, fra skiftende regjeringer utgått fra ulike partier, for at organinterne dokumenter i departementene ikke gis ut til Stortinget, se retningslinjene «Regjeringens forhold til Stortinget» punkt 7.4.3. Basert på et ønske om å være åpen om de feilene jeg har gjort ved håndteringen av spørsmål om min habilitet, valgte jeg i juni i fjor å publisere enkelte organinterne dokumenter på www.regjeringen.no. De samme dokumentene ble oversendt Stortinget som vedlegg til mitt brev 27. juni 2023. I tråd med med konstitusjonell praksis, ble komiteens anmodning om å få habilitetsvurderinger av statssekretær Sindre Lysø avslått, se brev fra kunnskapsminister

Kari Nessa Nordtun av 5. januar 2024. I brev 21. mars 2024 ba representant Berg om oversendelse av de samme dokumentene.

Som nevnt over, omfatter opplysningsplikten en plikt til å legge frem for Stortinget alle opplysninger som er nødvendige for at Stortingets skal kunne foreta en forsvarlig vurdering av saken, herunder informasjon og opplysninger som fremgår av interne dokumenter i departementet eller i regjeringen. I mitt brev til komiteen av 27. juni 2023 ble statssekretær Sindre Lysø's habilitetsvurderinger omtalt slik:

- I forbindelse med budsjettarbeidet for 2024 ba politisk ledelse ved Sindre Lysø 25. april 2023 fagavdelingen i departementet om en gjennomgang av støtten til de ulike freds- og menneskerettighetssentrene, som ligger i min portefølje. I samme periode ba statssekretær Sindre Lysø embetsverket om å vurdere hans habilitet i saker som berører Utøya AS. Vurderingen fra embetsverket ble gjort på generelt grunnlag og var ikke knyttet til en konkret sak. Den 20. mars 2023 hadde embetsverket et møte med Lysø for å belyse saken. Det forelå en første vurdering fra embetsverket 10. april 2023 som konkluderer med at han verken på bakgrunn av sin tidligere rolle som styremedlem i Utøya AS eller sitt bekjentskap med daglig leder for Utøya AS, er inhabil overfor Utøya AS eller Støttegruppen. Den 25. april 2023 ba Lysø om en tilleggsvurdering basert på sitt vennskap med personer i AUF-ledelsen og det forhold at AUF er eier av Utøya AS. Den 4. mai 2023 mottok han embetsverkets endelige vurdering om at han på dette grunnlaget er inhabil i saker som gjelder økonomisk støtte til Utøya AS. Sindre Lysø konkluderte med at han er inhabil i saker om økonomisk støtte til Utøya AS. Statssekretærens inhabilitet utløste et behov for justeringer av saksgangen i politisk ledelse for saker som vedrører tilskuddet til skoleprosjektet i forberedelsene til statsbudsjettet for 2024, slik at Lysø ikke ble involvert i forberedelser eller beslutning av saker som var berørt av hans inhabilitet.

7. Statsråden har opplyst tidligere at hun hele tiden anså seg som inhabil overfor Utøya AS. Hvorfor konkluderte statsråden ikke med det da hun 16. mai fikk vite at Lysø var inhabil, men lot det gå helt til 31. mai og 14. juni med å konkludere om det samme?

Sakens kjerne er feil jeg har gjort ved håndteringen av spørsmål om min habilitet. Jeg har vurdert den for sent og for dårlig. Fordi jeg ikke vurderte min habilitet på en god nok måte på et tidligere tidspunkt, har jeg tatt avgjørelser for 2022 og 2023 som jeg ikke skulle vært involvert i. Dette har også komiteen har lagt til grunn i Innst. 215 S (2023-2024) vedtak nr. III.

Verken jeg eller embetsverket var oppmerksom på at samarbeidet mellom Wergelandsenteret og Utøya AS er av en art som i habilitetssammenheng må betraktes som økonomisk støtte til Utøya AS, selv om Wergelandsenteret er tilskuddsmottaker. Etter

16. mai 2023 ble det utarbeidet to habilitetsvurderinger av meg knyttet til Utøya AS. Den siste mottok jeg 14. juni 2023. Jeg konkluderte med at jeg er inhabil i saker om økonomisk støtte i skoleprosjektet, jf. mitt brev til komiteen av 27. juni 2023. I perioden mellom 16. mai og 14. juni 2023 ble min habilitet vurdert, konsekvensene av inhabiliteten kartlagt og vurdert, og omfanget av porteføljen som måtte overlates til settestatsråden vurdert.

Med hilsen

A handwritten signature in purple ink that reads "Tonje Brenna". The signature is written in a cursive style with a horizontal line above the first few letters.

Tonje Brenna